

نزاع امارات متحده عربی و قطر تشدید می‌شود

به قلم سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

۱۷ ژانویه ۲۰۱۸

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/uaeqatar-rivalry-escalating

العربية (/ar/policy-analysis/alkhswmt-byn-alarat-wqtr-fy-tsad/)

درباره نویسنده

سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

تحلیل کوتاه

با توجه به شکایت‌های اماراتی‌ها مبنی بر متوقف کردن هواپیماهای مسافربری غیر نظامی از سوی نیروی هوایی قطر واشنگتن باید با هر دو طرف درگیر در منازعه جاری خلیج فارس با احتیاط برخورد کند

بعد از چند ماه آرامش نسبی مشاجرات قطر با عربستان سعودی امارات متحده عربی بحرین و مصر به خاطر مجموعه‌ای از تحولات سریع و پی‌درپی دوباره بالاگرفته است:

- در روز ژانویه خبرگزاری قطر گزارش داد که دوحه از سازمان ملل به خاطر ورود جزیی جنگنده امارات به حریم هوایی آن کشور در دسامبر شکایت کرده است
- در روز ژانویه قطر ادعا کرد که یک هواپیمای حمل و نقل نظامی امارات در روز ژانویه در راه مسیرش به بحرین بر روی حریم هوایی‌اش پرواز کرده بود
- در ژانویه شیخ عبدالله بن علی آل ثانی معارض قطری و از اعضای خاندان حاکم این کشور ادعا کرد که بر خلاف میلش در ابوظبی پایتخت امارات نگه داشته شده است وی آگوست گذشته با رهبران عربستان سعودی دیدار کرده بود اقدامی که از آن به عنوان اشاره ریاض به وی به عنوان جایگزین مورد نظر آنها برای حاکم قطر امیر تمیم بن حمد آل ثانی تعبیر شده بود
- در روز ژانویه خبرگزاری امارات گزارش داد که ابوظبی از قطر به سازمان ملل شکایت کرده است بعد از این که جنگنده‌های قطری به دو هواپیمای مسافربری اماراتی که در حال آماده‌شدن برای فرود در بحرین بودند نزدیک شده بودند
- در روز ژانویه بر اساس گزارش‌ها شیخ عبدالله که در تبعید به سر می‌برد برای معاینه پزشکی در یک بیمارستان نظامی به کویت پرواز کرده بود اقدامی که ادعای وی مبنی بر این که نمی‌تواند از امارات خارج شود را رد می‌کند

بحران اصلی دیپلماتیک در ماه می زمانی سربرآورد که ادعا شد هکرها از خبرگزاری قطر و مجاری رسانه‌ای دیگر دولتی برای انتشار گزارشی نادرست بر مبنای نقل قولی از امیر «حمد» استفاده کرده‌اند که می‌گوید «هیچ دلیلی برای خصومت اعراب با ایران وجود ندارد». عربستان سعودی امارات بحرین و مصر با نادیده گرفتن تکذیب این نقل قول از سوی قطری‌ها دو هفته بعد رسماً روابط دیپلماتیک خود را با دوحه قطع کردند آن را محاصره اقتصادی کردند و هواپیماهای مسافربری قطری را از استفاده از حریم هوایی خود منع کردند آنها سپس فهرستی حاوی تقاضا را به عنوان پیش‌شرط ازسرگیری روابط با قطر مطرح کردند فهرست مذکور عبارت بود از

توقف حمایت مالی از تروریست‌ها - توقف پخش برنامه‌های خصومت‌آمیز از سوی شبکه تلویزیونی الجزیره قطر و کاهش دادن روابط با ایران

در ماه جولای واشنگتن‌پست گزارش داد که امارات متحده عربی حمله سایبری ماه می را تدارک دیده است با وجود این مشاخره دیپلماتیک همچنان ادامه یافت. اگرچه یوسف آل اوتایبا سفیر امارات در واشنگتن گزارش واشنگتن‌پست را در این زمینه نادرست خواند اما یافته‌های اصلی آن به مقامات اطلاعاتی ناشناس ایالات متحده نسبت داده شده بود و بعد صحت آن از سوی دیپلمات‌های حوزه خلیج پذیرفته شده بود.

ابهام غیر سازنده

حوادث اخیر تا حدی حاصل چیدمان نامشخص ترافیک هوایی خلیج فارس است. ترافیک هواپیماهای غیر نظامی که در امتداد ساحل جنوبی خلیج فارس به طرف شرق پرواز می‌کنند ابتدا از سوی بحرین کنترل می‌شوند و سپس تحویل امارات داده می‌شوند. این وضعیت قطر را دربر نمی‌گیرد. بنابراین از زمانی که کنترل‌کنندگان بحرینی و اماراتی از رسیدگی به هواپیماهای مسافربری آن منع شده بودند آنها می‌بایست به طرف شمال و حوزه تحت کنترل ایران پرواز کنند. در این میان هواپیماهای مسافربری بحرینی و اماراتی به عبور از حریم هوایی قطر ادامه می‌دهند (در ماه سپتامبر نویسنده این متن بر روی صفحه نمایش مسیر مشاهده کرد که هواپیمایش که متعلق به شرکت هواپیمایی گلف‌ایر حامل پرچم بحرین بود در مسیرش به سمت ابوظهبی بر بالای بخش شمالی قطر پرواز کرد. اطلاعات موجود در وبسایت (flightware.com) صحت این موضوع و مختصات دیگر مربوط به مسیرهای خلیج فارس را تایید می‌کند).

تحریم‌های اعمال شده بر قطر از جهاتی دیگر نیز مبهم است. برای مثال سه روز پیش نویسنده می‌توانست رپال قطر را در باجه مبادله پول در فرودگاه ابوظهبی خریداری کند. با این حال شدت تفرقه و چنددستگی در میان کشورهای حوزه خلیج فارس نباید دست کم گرفته شود. در بخش کودکان موزه لور ناوگان فرماندهی جدید ابوظهبی نقشه‌ای از جنوب خلیج فارس وجود دارد که جزیره قطر را به طور کامل از قلم انداخته است - یک نوع حذف جغرافیایی که احتمالاً با توافق فرانسه برای اجازه‌دادن به ابوظهبی برای استفاده از نام لور جور در نمی‌آید.

با توجه به خطر تشدید مناقشه نظامی احتمالاً قطر هیچ گونه منافع واقعی در این سناریو ندارد. عربستان سعودی تنها مرز زمینی کشور را بسته است. بنابراین دوحه می‌داند که اکنون اساساً جزیره‌ای است که هیچ گونه راه قابل اطمینانی برای تهیه‌کردن نیازهای نامحدود خود ندارد. ایران مسیر جایگزینی را برای واردات مواد غذایی تدارک دیده است اما برای هر گونه همکاری فراتر از این با تهران ضمانتی وجود ندارد. به گفته یکی از دیپلمات‌های محلی پیوندهای سیاسی قطر و ایران «ناچیز و غیر محسوس» هستند.

آیا امارات متحده عربی بحران را رهبری می‌کند

بسیاری از دیپلمات‌های منطقه‌ای بر این باورند که عامل این بحران نه عربستان سعودی بلکه محمد بن زاید ولیعهد و حاکم دوفاکتوی امارات است. از دید امارات متحده عربی حمد پدر امیر قطر علیرغم کناره‌گیری‌اش در سال همچنان نقش اساسی در فرآیند تصمیم‌گیری کشور ایفا می‌کند. با وجود این دیپلمات‌های محلی این تصور را رد می‌کنند و می‌گویند که آنها دیگر کسی را تحت عنوان «امیر پدر» پیگیری و دنبال نمی‌کنند.

با توجه به این که عموماً این فرض پذیرفته شده که بحران کنونی به صورت ملایم ادامه پیدا خواهد کرد تا این که کار به جاهای باریک بکشد تشدید تنش اخیر - چه واقعی چه در حد لفاظی - ممکن است راهکار امارات متحده عربی برای تایید مجدد روایتش به دنبال احساس شرمساری بر سر موضوع شیخ تبعدی قطری باشد. در ماه نوامبر احمد شفیق نخست وزیر سابق مصر نیز به شیوه‌ای مشابه ابوظهبی را متهم کرد که شیخ قطری را بعد از مدتی زندگی در تبعد در آنجا بر خلاف میلش در بازداشت نگه داشته است. از این رو حساسیت‌های اماراتی‌ها در مورد چنین موضوعاتی قبلاً برانگیخته شده بود.

واکنش آمریکا

وضعیت کنونی برای آمریکا که تقریباً به طور حتم می‌داند که در رویدادهای مربوط به حریم هوایی چه اتفاقی افتاده است وضعیت دشوار و ناخوشایند است. با اینکه از اظهار نظر آشکار در این باره خودداری کرده است. مرکز عملیات مشترک هوایی در پایگاه العدید قطر دارای صفحه نمایش بزرگی است که قادر به نشان دادن کل ترافیک هوایی از جنوب عراق تا افغانستان است و بدون شک هزار پرسنل نظامی آمریکایی مستقر در این جزیره از توانایی‌های فنی دیگری برخوردارند که به آنها امکان می‌دهد تا همه نشست و برخاست‌های هواپیماهای نظامی در این محدوده را زیر نظر بگیرند.

در ژانویه کاخ سفید اعلام کرد که دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا به صورت تلفنی با امیر قطر گفتگو کرده بود و از وی به خاطر تلاش‌های دوحه جهت «مقابله با تروریسم و افراط‌گرایی در همه اشکال آن از جمله به عنوان یکی از معدود کشورها در جهت پیشبرد یادداشت تفاهم دوجانبه با آمریکا» تشکر کرده بود. هیچ گزارشی مبنی بر گفتگوی مشابه کاخ سفید با امارات متحده عربی وجود ندارد.

– چیزی که با توجه به ناراحتی اشکار واشنگتن از عدم تمایل آنها برای حل بحران خلیج فارس بسیار جای شگفتی است اماراتی‌ها از جانب خودشان ممکن است از لحن گرم اظهارات رئیس جمهور آمریکا درباره قطر عصبانی باشند به هر حال واشنگتن لازم است تا کاملاً از جوانب شخصی مربوط به این بحران آگاه باشد از جمله خصومت شدید که ممکن است نیازمند بررسی دقیق برای جلوگیری از تشدید بیشتر آن باشد

سایمون هندرسن همکار موسسه «پیکر» و مدیر برنامه خلیج فارس و سیاست انرژی در موسسه واشنگتن است وی به تازگی از سفری تحقیقاتی به امارات متحده عربی عمان و قطر بازگشته است ❖

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

How to Make Russia Pay in Ukraine: Study Syria

فوریة ۲۰۲۲ ۱۵

Anna Borshchevskaya

(/policy-analysis/how-make-russia-pay-ukraine-study-syria)

BRIEF ANALYSIS

Bennett's Bahrain Visit Further Invigorates Israel-Gulf Diplomacy

فوریة ۲۰۲۲ ۱۴

Simon Henderson

(/policy-analysis/bennetts-bahrain-visit-further-invigorates-israel-gulf-diplomacy)

BRIEF ANALYSIS

Libya's Renewed Legitimacy Crisis

TOPICS

(fa/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/) عرب و اسلام سیاسی

(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzhy/) خلیج و سیاست حوزه انرژی

(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/) کشورهای حاشیه خلیج فارس